

Jānis Akuraters

Valsts valodas jautājums

(fragments no raksta „Jaunākās Ziņās” Nr. 66., 1922.gadā)

*Arvien vēl šis jautājums stāv, kur bijis. Un, protams, diezgan nenormālā stāvoklī, pateicoties noteiktas un skaidras likumības un ieskatu trūkumam par šo lietu Latvijā. Par valsts valodas nicināšanu, neievērošanu, par publikas apvainošanu veikalos, iestādēs – ja šī publika neprot vāciski vai krieviski, tas lasāms ik dienas laikrakstu sūdzībās. Latvijas valsts ir bijusi iecietīga un atļāvusi runāt cittautiešiem valdības iestādēs viņu valodās – vāciski un krieviski, kad tie nāk pie mūsu ierēdņiem. Bet valsts te ir aizmirsusi savu ierēdņu tiesības. Iznāk, ka vāciešiem un krieviem nav vajadzīgs praktiski mācīties un saprast valsts valodu, jo katram latvju ierēdnim jāprot viņu valodas. Ceļas jautājums: kas ir valstiski – vai tas, ka visas šīs minoritātes prot **vienu valsts valodu**, vai ierēdņiem ir jāprot visas šīs valodas? (..) Un viss tas notiek ar tādu nekautrību, kādu gan nekur citur neciestu visdemokrātiskākā zemē. (..)*

*Bet ko dzirdam no vāciem un krieviem uz ārieni? Viņi zina dot tikai memorandumus un kliegt par minoritātu kultūru un valodas beztiesisko stāvokli Latvijā. Kaut gan tik labvēlīga stāvokļa tām nav nevienā citā Eiropas valstī. Kad pie mums ciemojās somu žurnālisti, viņi nevarēja apslēpt izbrīnīšanos, ka pie mums parlamentā pielaistas visas valodas. (..) Jāatrod izskaidrojums tādai nenormālai parādībai. Tā ir mūsu vadošo politiku vienaldzība pret šī svarīgā jautājuma galīgu un valstisku nokārtošanu. Bet nokārtojams tas ir vairāk kā viegli. Vajadzīga tikai viena atziņa: nelikt mūsu ierēdņiem mācīties daudzas cittautiešu valodas, bet likt tiem mācīties vienu – **valsts valodu**. (..) Kā reiz katrs latvietis, iedams pilsētas vai valsts kancelejā, satikdamies uz ielas, iedams ar lūgumu pie administrācijas aizmirs, ka viņš ir latvietis, tā tagad vāciem, krieviem, žīdiem oficiālās un publikas apmeklētās vietās jārūnā valsts valoda. Mātes valoda lai paliek ģimenes un skolas valoda. (..)*

No mūsu drosmes, izlietot valsts tiesības valodas jautājumā un piemērot tās dzīvē ar neatlaidīgu stingrību – no tās atkarājas tautas un valsts apziņa un latviskais stils.

Rīgas jaunai domei jāpārcērt šis mezgls, ja vecā ar tūļīgiem pirkstiem to nav varējusi atraisīt. Latvija prasa paraugus no savas galvas pilsētas un ir noziedzīgi pret tautu un mūsu nākotni kavēties ar to. Tas jādara likumīgiem līdzekļiem un bez sentimentalitātes.

Vai tiešām 90 gados tik maz kas ir mainījies?

Cieņā - Jāņa Akuratera muzejs